

Av. Mehmet Gün

Daha İyi Yargı Derneği Başkanı

"Öncelikle yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığını sağlayacağız. Yüksek yargı kurulları ile yüksek yargı organlarının bağımsızlıkları ve demokratik meşruiyetlerini güçlendireceğiz. Bu kurullara ve organlara yürütmenin müdahalesini engelleyecek tedbirleri alacağız."

6 Partinin açıkladığı 25 maddelik paket içindeki yargıya ilişkin olarak: aşağıda özetlendiği üzere:

"hâkimlik mesleği ile savcılık mesleğinin birbirinden ayrılacağı, Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK)nun Hakimler Kurulu ve Savcılar Kurulu şeklinde iki farklı kurula bölüneceği, bu kurulların üyelerinin yarısını TBMM'nin 2/3 nisapla, diğer yarısını hakimler, savcılar ve avukatların meslek mensupları arasından seçeceği, Adalet Bakanı ve müsteşarının Hakimler Kurulunda yer almayacağı belirtilmekte; bu kurulların [çıkarma kararına ilaveten] disiplin kararlarının da yargı denetimine açılacağı belirtilmiştir.

"Yargının kurucu unsuru olan savunmanın [avukatlığın] anayasal güvenceye kavuşturulacağı, Baro ve Türkiye Barolar Birliği seçimlerinde temsilde adalet ilkesinin esas alınacağı, çoklu baro uygulamasına son verileceği belirtilmekte; Hakim Kurulu ve Savcı Kurulu üyeliklerinin paylaşılmasıyla seçileceği anlaşılmaktadır.

Hakimlik teminatını, coğrafi teminat güvencesi vererek, hâkimlerin idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığı'na bağlı olmasının kaldırılacağı, [hakimlik mesleğinin] tam bağımsızlığı için hakimlik ve savcılık mesleklerinin birbirinden ayrılacağı, hâkim ve savcılarının mesleğe kabullerinde ve yükselmelerinde objektif kriterlerin esas alınacağı, Sulh Ceza Hakimliklerinin görev, yetki ve işleyişlerini yeniden düzenleneceği, tutuklama kararlarının istisnai hale getirileceği, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının derhal uygulanacağı, bu mahkemelerin içtihatlarına uygun karar verilmesinin başarı kriteri sayılacağı, uymayanlardan tazminat rücu edileceği,

Anayasa Mahkemesi'nin görev ve yetkilerinin genişletileceği, Mahkeme'nin yeniden yapılandırılacağı, bireysel başvurunun ve Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabileceklerin [hali hazırda 4 kişidir] kapsamının genişletileceği, mahkemenin üyelerinin dörtte üçünün hukukçu olacağı, mahkemenin üyelerini Danıştay, Yargıtay, Sayıştay, Türkiye Barolar Birliği ve Üniversiteler arası Kurul tarafından belirlenen üç katı aday içerisinde üçte iki nitelikli çoğunlukla TBMM'nin seçeceği, 3 üyeyi Cumhurbaşkanının seçeceği belirtilmektedir.

Sayıştay'ın ve Yüksek Seçim Kurulu'nun, Anayasa'da yargı bölümü içerisinde bir yüksek mahkeme olarak düzenleneceği, YSK'nın niteliğinin idari ve yargısal görevleri bakımından iki daireye ayrılarak netleştirileceği "Sayıştay denetiminin kapsamını, tüm kamu kurum ve kuruluşlarını kapsayacak şekilde genişletileceği belirtilmektedir.

Muhalefetteki 6 siyasi parti; "Böylece güçlü, bağımsız ve tarafsız bir yargının oluşumunu[n]" sağlanacağını düşünmektedir.

HSK'nın bölünmesiyle oluşacak Hakimler Kurulu ve Savcılar Kurulu üyelerinin yarısını meslek mensuplarının kendi aralarından seçmesi fikri olumlu bir gelişmedir; ancak üyelerinin diğer yarısının 2/3 nisapla TBMM'nin seçmesi yargıyı siyasileştirmeye devam edecektir. 2/3 nisabın bulunabilmesi için mecliste yapılacak pazarlıklar, yürütmenin başını belirleyen siyasi partinin yürütmenin imkanları yoluyla yargıda etkin olması oldukça kolaydır. Yargı kurullarının oluşumundan siyasetin eli tamamen çekilmeli, yargı kurulları meslek mensuplarının seçimine bırakılmalıdır.

Yargı kurulları birbirinden ayrıldığında, ya da hakimlere tam bağımsızlık verildiğinde yargının aksayan hizmetlerinde kalitenin yakalanacağı varsayımı hem eksik hem de yanılsama eseridir. İtalya başta olmak üzere birçok ülkede tam bağımsız olan yargının kendi içinde bağımlılıklar ve dışarıya karşı da kast oluşturabildiği bilinmektedir. Türkiye'nin 1971-1981 arası tecrübeleri de bu yöndedir. Hâkim, Savcı ve avukat mesleklerinin iyi işbirliği yapmaları halinde kaliteli hizmet üretilebilir. Bunun için yargı sisteminin merkezinde yargı hizmetlerini düzenleyen, hiçbir kişi, grup veya koalisyonun nüfuz oluşturamayacağı sayı ve nitelikte bir üye kompozisyona sahip olmalıdır.

Anayasa Mahkemesinde iptal davası açma hakkının genişletilmesi olumludur ama yetersizdir. İsteyen herkes iptal davası açma hakkına sahip olmalı, hali hazırda (iktidar, ana muhalefet partisi, Cumhurbaşkanı ve Mecliste grubu olan partiler olarak toplam 4-5 kişiye verilen) dava açma hakkı toplumun her bir ferdine dava hakkı verilerek genişletilmelidir.

Anayasa Mahkemesi, ülkedeki tüm Anayasa sorunlarının halledileceği yer olmalı, üye sayısı ve dairelerin sayısı buna göre artırılmalıdır.

Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Sayıştay ve Yüksek Seçim Kurulu gibi yüksek mahkemeler ile ilk derece ve istinaf mahkemelerine yapılacak seçimler da aday adaylarının belirlenmesinden, aday gösterilmesine ve nihai olarak atanmasına kadar süreç şeffaf ve yargı denetimine tabi olarak kamuoyunun da katılımı ile yürütülmeli, en liyakatli olanların bu görevlere gelmesi sağlanmalıdır. Bu süreçte her türlü oy mutlaka açık, gerekçeli ve yargı denetimine götürülebilir olmalıdır.

Yargının idaresinde sadece çıkarma ve disiplin kararları değil, tayin, terfi ve performans değerlendirmesi, yeni mahkemeler açılması, kapatılması ve benzeri her türlü idari kararlar yargı denetimine açılmalıdır. Bunun için konusunda uzman, seri yargılama usulü olan ve davaları kısa sürede karara bağlayabilecek, yeni bir mahkeme kurulmalıdır. Bu mahkemenin denetimi de Anayasa mahkemesine verilmelidir.

Yargı sistemi; topluma kaliteli hizmet üreterek, en başta kendisi hukukun üstünlüğüne en üst derecede riayet ederek, üyeleri ve organları kanun önünde herkes gibi hesapverir olarak tam bağımsızlık kazanabilir ve koruyabilir. Derneğimiz, bu konudaki 10 yıllık birikimi ile yargı sistemini hızlı bir şekilde çağdaşları seviyesine getirecek yenilikçi çözüm önerileri geliştirmiş ve "A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu" ismi ile yayınlamıştır.

Önerilerimiz aşağıda özetlendiği üzere 9 ana başlıkta toplanmaktadır:

1. Hakimler ve Savcılar Kurumu, kaliteli hizmet üretimini düzenleyen Adalet Yüksek Kurumu'na dönüştürülsün. Adalet Bakanlığı'nın yetkileri bu kuruma devredilsin. Kurumda yargı sisteminin tüm paydaşları temsil edilsin. Hiç kimse, grup veya koalisyonun etki edemeyeceği üye kompozisyonuna sahip olsun. Böylece kurumun tam bağımsızlığı güvence altına alınsın.

2. Hizmet sağlayıcılar ile diğer paydaşları buluşturacak bir Daimî Hukuk Şurası ile de kurum güçlendirilsin.
3. Avukatların baroları gibi hâkim ve savcılar için de yöneticilerini kendi seçtikleri, mensuplarının mesleki gelişimini sağlamak ve hukukun üstünlüğü ile yargı bağımsızlığını savunmakla görevli tam bağımsız yargısal meslek kuruluşları oluşturulsun.
4. Yargının idaresiyle ilgili bütün işlem ve kararlar yargı denetimine açılsın, isteyen herkes masraf etmeden, risk almadan dava açabilsin. Bu amaçla yargı konularında uzman bir mahkeme kurulsun.
5. Anayasa Mahkemesi, ikincil mevzuat ve idari kararlar dahil tüm anayasaya uyarlık konularında tek yetkili olsun, isteyen herkes iptal davası açabilsin. Anayasa Mahkemesi'nin üye sayısı 15'ten 30'a çıkarılsın, üç daire ve genel kurul halinde çalışması sağlanarak mahkemenin kapasitesi artırılsın. Anayasa Mahkemesi'ne üye atamalarında siyasi saik etkisi zayıflatılsın.
6. Mahkemelerin ihtiyacına uygun insan kaynakları yetiştiren, hakimlik, savcılık ve avukatlık mesleklerine bilgili, tecrübeli, olgun ve görevini yapmaya tam yetkin kimselerin kabulünü sağlayan yeknesak bir kariyer planı geliştirilsin. Kıdemli hukukçular hukuk eğitimi verir hale gelsin, hukuk eğitimi uygulama ile bütünleşsin.
7. Yargı görevlerine atamalar, eşitler arasında açık yarışmaya tabi olsun. Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay üyelikleri ile Cumhuriyet Başsavcılığı'na, şartlarını taşıyan herkes aday adayı olabilsin. Aday gösterme, seçme ve atama kararları, kamuoyunun görüşü alınarak açık ve gerekçeli oy esası ile alınsın, bütün süreç yargı denetimine tabi olsun.
8. Mahkemeler 26 kalkınma bölgesi bazında optimum yapılandırılsın. Yargıdaki iş yükü hâkim, savcı ve avukatlar arasında dengeli dağıtılsın. Adli hazırlık mahkemeleri kurulsun. Modern uyuşmazlık yönetimi ve dürüst davranış ilkesi benimsenerek, dava hazırlık süreci uzlaşmayı teşvik etsin. Toplumsal dürüstlük ve şeffaflık güçlendirilerek, böylece yargının da toplumsal uzlaşmayı ve dayanışmayı güçlendirmesi, dört-beş yıl süren davaların üç-dört ayda sonuçlandırması sağlansın.
9. Yargının işlev bağımsızlığını kısıtlayan, "yargı ve kamu görevlilerinin suçlarının soruşturması için idari amirlerin izin vermesi" şartı ortadan kaldırılsın, üst düzey kamu görevlileri, kurulacak bir Adalet Yüksek Mahkemesi'nde doğrudan yargılsın.